UNIWERSYTET MUZYCZNY FRYDERYKA CHOPINA

JM Rektor prof. dr hab. Klaudiusz Baran

Koncert Katedry Organów i Klawesynu

TADEUSZ PACIORKIEWICZ

Muzyka organowa i kameralna w 20. rocznicę śmierci

Koordynator:
dr hab. Jarosław Wróblewski

polmic.pl
Polskie Centrum Informacji Muzycznej

Sala Koncertowa UMFC, Warszawa, ul. Okólnik 2
19 marca 2018, poniedziałek, godz. 19^{00}

Tadeusz Paciorkiewicz

(1916–1998)

Słowo wstępne

Życie i działalność kompozytorska Tadeusza Paciorkiewicza przypadają na prawie cały XX wiek. Wiek wojen światowych, rewolucji, różnych ideologii i systemów totalitarnych, migracji i niewyobrażalnych cierpień ludzkich, zmian geopolitycznych, niesamowitych wynalazków. Jest to także wiek, w którym człowiek wyruszył w kosmos. Życie Tadeusza Paciorkiewicza toczyło się jakby na marginesie tych wydarzeń. Obszar jego egzystencji wyznacza kilka miejsc. Są to: Sierpc, Płock, Nasielsk, Łódź i Warszawa. Zwłaszcza Warszawa jest tu niezwykle ważna. W tym mieście Tadeusz Paciorkiewicz spędził większość swojego życia. Tutaj studiował, tuta taj założył rodzinę, tutaj pracował i tutaj zmarł. […] W stołecznej uczelni muzycznej wykładał od 1954 roku aż do przejścia na emeryturę kompozycję i przedmioty teoretyczne. Przez wiele lat był w tejże uczelni dziekanem Wydziału Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki a także rektorem. Doskonale rozróżniał dobro od zła i tą umiejętnością kierował się na co dzień. Był człowiekiem dobrym, mądrym i uczciwym. Wiedział, że nie da się ominąć powszedniości i obowiązków z nią związanych, których fundamentem jest zgodne współżycie z innymi. Cierpliwość pomagała zwłaszcza wtedy, gdy spotykały go różne przykrości. Praca była dla niego najważniejszą wartością. Przez nią poszukiwał właściwego dla siebie miejsca w życiu i sztuce. [1]

Dzisiejszym koncertem, w dwudziestą rocznicę śmierci Tadeusza Paciorkiewicza (1916–1998), Katedra Organów i Klawesynu Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina pragnie uczcić pamięć tego wybitnego kompozytora i organisty, którego znaczenie dla polskiej sceny muzycznej a także rozmach aktywności zawodowej i społecznej wydają się nieprzeciętne.

Dorobek kompozytorski Tadeusza Paciorkiewicza obejmuje około 370 kompozycji. W jego skład wchodzi twórczość symfoniczna, chóralna, kameralna, solistyczna, baletowo-operowa, kantatowo-oratoryjna, dla orkiestr dętych oraz muzyka teatralna i filmowa, zaś głównymi pozycjami w tym dorobku są między innymi: 4 symfonie, 17 koncertów (na fortepian, klawesyn, skrzypce, altówkę, wiolonczelę, harfę, organy, puzon, trąbkę, dwoje skrzypiec), 3 kwartety smyczkowe, 4 kwintety (fletowy, fortepianowy, na 5 instrumentów dętych i na 5 akordeonów), sonaty (na organy, fortepian, skrzypce, altówkę, wiolonczelę i fagot), 3 opery (w tym dwie radiowe), balet oraz oratorium „De Revolutionibus". Na tle tej przebogatej obfitości gatunkowej, utwory na organy bądź z udziałem organów Tadeusza Paciorkiewicza wydają się stanowić kwantytatywny margines jego twórczości. Znajdujemy tu 3 koncerty organowe, 15 utworów na organy solo, 6 utworów kameralnych i 4 utwory wokalno-instrumentalne z udziałem organów oraz 7 dzieł na chór z organami. Niezmiernie ważnym jednak pozostaje fakt, że twórczość ta rozciągając się w okresie około 46 lat (2 *Preludia* z roku 1946, *Introdukcja II* z 1992) daje wgląd w proces ewoluowania języka

[1] Stanisław Moryto – Z *Przedmowy* do: Małgorzata Rosochacka, *Tadeusz Paciorkiewicz Życie Działalność Twórczość*, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Warszawa 2013

muzycznego i warsztatu kompozytorskiego Paciorkiewicza a także nasyca przestrzeń polskiej organowej sceny kompozytorskiej nowatorskimi cechami indywidualnych rozwiązań.

Bezpośrednimi mistrzami kształtującymi osobowość artystyczną Paciorkiewicza byli Bolesław Rutkowski i Kazimierz Sikorski. [2] Dostrzegalna w twórczości Paciorkiewicza różnorodność form i gatunków muzycznych z wyraźnie historyzującymi inklinacjami, odniesienia do zróżnicowanych przejawów stylistyki odwracającej się od romantyzmu, a więc: polifonia Bacha i klasycyzująca linia Hindemith – Honegger, witalizm i „energetyka muzyczna" Strawińskiego czy Bartoka, osiągnięcia francuskiego impresjonizmu (Debussy, Ravel) i neoklasycyzm (Satie i *Grupa Sześciu*), integrowane są przez kompozytora w sposób nowatorski i przesycony indywidualną refleksją artystyczną.

Paciorkiewicz w swojej postawie artystycznej reprezentował, co sam często podkreślał, nurt modernistyczny, ocierający się z lekka o awangardę i zdecydowanie narodowy. Dołożył do niego szczyptę indywidualności, dzięki której jego styl stał się rozpoznawalny. [3]

Styl kompozytorski Paciorkiewicza początkowo zgodny z ideałami neoklasycyzmu pierwszej połowy XX wieku, posługujący się „elementarzem klasyków": formą allegra sonatowego, wariacji, passacaglii, ronda czy uwertury, budową okresową, techniką polifoniczną, progresjami, nie poddaje się w drugiej połowie stulecia naciskom ze strony muzycznej awangardy i pozostaje wierny zasadom sprawdzonym i wypróbowanym. Muzyka Paciorkiewicza jest głęboko emocjonalna. Kompozytorowi udaje się mistrzowsko zarządzać paletą afektów od romantyzującego liryzmu, przez skupioną refleksyjność aż do monumentalizacji i wzniosłego patosu. W muzyce organowej uwydatniają się dodatkowo elementy archaizujące i wprowadzające w nastrój „misterioso".

Na koniec, zamiast próżnego gadulstwa o „niewypowiedzianym", niechaj wprowadzą nas w koncert słowa samego Mistrza Paciorkiewicza, które - według mego uznania - pozwalam sobie zaproponować Państwu jako ważne:

Trzymałem się zasady, że kompozytor musi tworzyć stale, a jeszcze lepiej codziennie o tej samej porze, musi jakby urzędować, bowiem natchnienie przychodzi tylko w czasie pracy. [4]

Nieodłączną cechą moich utworów jest emocjonalność, bez której muzyka jest martwa i nudna, a nuda jest przecież wrogiem sztuki. [5]

dr hab. Jarosław Wróblewski

---

[2] studia muzyczne w zakresie organów ukończył pod kierunkiem Bronisława Rutkowskiego w Konserwatorium Warszawskim w 1943 roku, w zakresie kompozycji zaś pod kierunkiem Kazimierza Sikorskiego w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Łodzi, w roku 1951.

[3] Małgorzata Rosochacka: *Tadeusz Paciorkiewicz Życie Działalność Twórczość*, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Warszawa 2013, s.12

[4] Małgorzata Rosochacka: *Tadeusz Paciorkiewicz Życie Działalność Twórczość*, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopin, Warszawa 2013, s. 449

[5] Małgorzata Rosochacka: *Tadeusz Paciorkiewicz Życie Działalność Twórczość*, Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina, Warszawa 2013, s. 457

Program

Tadeusz Paciorkiewicz
(1916–1998)

Fantazja gotycka na organy
(1968)

Sebastian Kuczyński organy

klasa organów dr. hab. Jarosława Wróblewskiego
oraz wykł. Wojciecha Bednarskiego

Duet koncertujący na organy i fortepian
(1962)

Comodo – Largo quieto – Giocoso e scherzando – Adagio deciso

Paweł Opala organy
Maciej Wota fortepian

klasa kameralistyki prof. dr. hab. Andrzeja Chorosińskiego

Sonata fis-moll na organy
(1946)

Allegro con fuoco – Andante espressivo – Finale. Allegro scherzando

Krzysztof Ostrowski organy

klasa organów dr. hab. Jarosława Wróblewskiego

Aria na altówkę i organy
(1988)

Szymon Sobutkowski organy
Joanna Ławcewicz-Musialik altówka

klasa kameralistyki ad. dr. hab. Bartosza Jakubczaka

Dyptyk na organy
(1981)

Preludium. Larghetto – Toccata. Allegro

Małgorzata Trzaskalik-Wyrwa organy

Realizacja nagrania: Jan Stokłosa, Krzysztof Ptak
Opieka dydaktyczna: as. Michał Szostakowski

ff Zapraszamy na następne koncerty

MARZEC / KWIECIEŃ

21

Środa, godz. 19^{00}, WYJĄTKOWO: *bezpłatne karty wstępu*

KONCERT SYMFONICZNY – zapraszamy na premierę

Adrian Janda klarnet
Orkiestra Symfoniczna UMFC
Piotr Borkowski dyrygent

25

Niedziela, godz. 17^{00}, *bezpłatne karty wstępu*

SZTUKA I EDUKACJA
Doroczny koncert Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej, Muzyki Kościelnej, Rytmiki i Tańca na zakończenie obchodów 90-lecia Wydziału

26

Poniedziałek, godz. 19^{00}, *bezpłatne karty wstępu*

CLAUDE DEBUSSY
100. rocznica śmierci Kompozytora

Koncert w wykonaniu studentów i pedagogów UMFC
Zespół Instrumentalny Katedry Instrumentów Dętych
Przemysław Marcyniak dyrygent

28

Środa, godz. 19^{00}, *bilety w cenie 15 zł*

KONCERT PASYJNY

Koncert Międzywydziałowego Zakładu Muzyki Dawnej
Lilianna Stawarz kierownictwo muzyczne

4

Środa, godz. 19^{00}, *bilety w cenie 15 zł*

DWADZIEŚCIA PARĘ...
Mówią, że to najlepszy w życiu czas

Studenci Wydziału Wokalno-Aktorskiego – specjalność Musical

8

Niedziela, godz. 17^{00}, *bezpłatne karty wstępu*

KONCERT KATEDRY KOMPOZYCJI

Bilety
Cykl ŚRODA NA OKÓLNIKU → BILETY PO 15 ZŁ (także przez Internet: www.umfc.bilety24.pl)
Koncerty w cyklach NIEDZIELNYM i PONIEDZIAŁKOWYM → BEZPŁATNE KARTY WSTĘPU
Dystrybucja (z wyprzedzeniem 2 tygodni, bez możliwości rezerwacji) → CHOPIN UNIVERSITY PRESS (w holu uczelni), poniedziałek–piątek: 12^{00}–19^{00}, niedziela: pół godziny przed koncertem
BIURO KONCERTOWE→ (22) 827 72 49, bk@chopin.edu.pl, www.facebook.com/koncertyUMFC
Opracowanie programu: Biuro Koncertowe, Magdalena Kowalczyk